

ویتهیین نیدریس
بەندلیسی
دیمەرتۆکا (تاج
التواریخ) ل سەدى
دا

۱۶

ھەولىن ئېڭىرتنا ميرگەھىن ، كوردى و دەولەتا ئوسمانى دەنمەيىن مەلايىدرىسى بەندلیسی دا

ا نەپىسىن : د. زار ئەيىوب گولى

پىشگوتن :

پشکداريا كوردان د ئىكەم پەقچوون و شەھرى دنابېرا
دەولەتا ئوسمانى و سەفەويدا ئېڭ ژ بابهتىن گرنگىن دিروكا
ئىران و ئوسمانى و كوردستانى يە، چۈنکۈ ئەف شەرە ب
رەنگەكى سەرەكى دناف خاكا كورداندا روۇدا و كوردان
روولەكى ھەرى مەزىن د كەھورىتىن ئاراستەيىن روودانىن وى دا
ھەبۈو.

لىنى سەرەراتى

قىن چەندى ئېڭىم بەشەك ژ
ميرگەھىن كوردى ژ
ھېرشا سەفەوييان پاراستى
بۇون، تەخاسىمە كو
دەقەرىتىن وان چىايى بۇون،
ل سالا ۱۵۰۸ مير شەرەفنى

بەدلەسى پەيوەندى ب
شاد ئىسماعىلى سەفەوى
كىر وەھولدا پەرمەك
پەيوەندىييان دنابېرا
كوردان و سەفەويياندا
ئاشا نىكەت و دياركىر
كىر «مەيرىن كوردان
دەخوازن بەقەنە ۋىر
فەرمانا شاهى و ئەمۇ حەز

ل سالا ۱۵۰۱ دەولەتا سەفەوى ب شىيەمەكى فەرمى
ل ئىراننى ھاتە دامەززادن و دنابېرا چەند سالەكىن
كىيەدا ھەممو رووبەرى ئىرانا نوکە كەفتە دېن دەستەلاتا
وى قە، و سەبارەت كوردستانى ھەر ژ سالا ۱۵۰۷ دەولەتا
سەفەوى لەشكەرەكى مەزىن ژ بو «فەتحا كوردستانى»
رموانە كىر، و ل سالا ۱۵۰۸ بازىرى دىياربەكلى سەننەت
مەحەممەد خان ئىستاچلو وەك ئىكەم حاكمى سەفەوى ل
ديياربەك وەھەمى كوردستانى ھاتە دەستىيىشانكىن.^(۱)

**٩ پشکداريا كوردان د ئىكەم پەقچوون
و شەرەت دنابېرا دەولەتا ئوسمانى و
سەفەويدا ئېڭ ژ بابهتىن گرنگىن دিروكا
ئىران و ئوسمانى و كوردستانى يە.^(۲)**

دەكەن مورشىدى كامىل (شاھ ئىسماعىلى) بىيىن^(۳)، ل سەمر
فى بناخەي ل دوزىن سالا ۱۵۰۹ ژمارەيەك ژ میرتىن كوردى ل
بازىرى خوى سەرەداندا شاهى كىن لى پېشەاتا سەمير ئەمۇ بۇو
كى شاهى فەرماندا ئەمۇ ھەمى بەيىنە گرتىن و زىنداڭىن و
ھىنەك میرىن تۈركىيەن قىلىباش د جەھىن وان دانان^(۴)، و ئەف
روودانە نىشانى وى چەنبى ئۇو كى دەستەلاتا نۇو داپىدانا ب
چ رىكەفتان ناكەت و بىتى زمانى ھېزى دىياسىت!



تابلویا پشکداریا
میرین کورد
(۱۵۱۰)
د شه زین سالانه
دا، ژ پیغمبرتوبوکا
(تاج التواریخ) یا
(سه عدیدن خونجه)



میرین کوردان «دناف چیایان دا ب سهربه خویی
و هر ئیک ژ وان ب خوه سهربی دوکمە خو
ریشەدبرن و توڤە دووبەرهکیي و هەفرکیي
دناف واندا و مسا ب لاف بیو.»

هەر چەوا بیت ل سەر ئاستىن هەردوو دەولەتان ژى رەوش
ئازام نەبۇو و دەگەل وەرگرتنا دەستەھەلاتنى ژلايىن سولتان
سەليمىن ئېكىن (۱۵۱۰-۱۵۲۰) ھزىتىن دەولەتنى ژیو سەكناندىنا
بەرفەھبۇونا سەفۇرى چوو دەقۇونغا پراكتىكى دا، و ل
تەباخا ۱۵۱۴ شەرى چالدىران روودا كو ب شەكەستەنەك
مەزىتا سەفەويان و ژەدەستانا پايتەختى (تەبىز) بىداوى هات^(۴).
و هەرچەندە كو لەشكەرى ئوسمانى پشتى ۋىن سەركەفتىن
جارەكى دى خو ژ ئاخا ئىران و كوردىستان فەكىيشا لى ئەف
شەكەستەنە تىرا هەندى ھەبۇو كو كورد ھزىز د رىگاربۇون ژ
دەستەھەلاتا سەفەويان بىكەن.

ژلايىن دېقە رەوش ل كوردىستانى ژى هارىيکار نەبۇو،
چونكى میرین کوردان «دناف چیایان دا ب سەربەخويى و
ھەر ئېك ژ وان ب خوه سەربى حۆكمى خوه ریشەدبرن و توڤى
دووبەرهکىي و هەفرکىي دناف واندا و مسا بەلاف بۇو، و ژلى
«پەيقا تەھوھىدى» ل سەرچ تاشتەكى دى ھەقىرا نەبۇون!^(۵)
ھەرەمەسا میرین کوردان ژ بەر گۈزىتىن قىزلاشان ھېز و روومەتا
بەرى نەمابۇو، و گەلهك ژ وان پايتەختىن خوه ژ دەست دابۇون
و ب قاچاغى و فيرارى ل ناف چیایاندا دېيان!^(۶)

دېقە گوتارا خۇددا دى ب شىومىيەكى سەرەكى
پشتىبەستىن ل سەر تىكىيەتىن نامەيىن مەلا ئىدرىسى ب
خوه گەھىن ئەھوين ژلايىن عەبدۇلھەمید خۆسېنى ۋە ب زمانى
فارسى و هەر ئېك ژ ماموستا ۋۇرال گەنچ و نەزمى سەقگەن
بەرگەھىانا تۈركى ھاتىنە بەلاقىرىن، ئەفە ژلى چەندىن
زىدمىرەن دى يېن رەسمەن و تايىمت ب بابەتىن گوتارى ۋە.

بازاھىن مەلا ئىدرىسى بەدلەسى و رىڭخەستنا
میرگەھىن کوردان ل دەزى دەولەتا سەفۇرى

دناف وى رەشا مە ل سەرى دىياركىرى دا رولى
مەلا ئىدرىسى بەدلەسى دىيار بۇو و ژلايىن سولتانيقە ھاتە
راسپاردن كو خواستا میرین کورد ژیو دەولەتا ئوسمانى
بىكىشىت و وان ژ بۇ سەرھەلدىنى ل دەزى سەفەويان ھابىدتە.
دنامەكە كا خۇددا بۇ سولتانى بەدلەسى دىيار دەمەت كو
ئەف ڪارى بۇ ھاتىيە راسپاردن ياب ساناهى نىنە چونكى
«میرین کوردان ل سەر ھەقىرى و بىن تفاقيي راھاتىنە و
ئەز وەكى خالەكى بچووك دناف بازەيەكى بەرفەھەدا
بۇوم و من ئەمەن ھەممى ل دور خوه كومدىكىن»^(۷).

مەلا ئىدرىسى بىرىادا كۆ ئەو ب خو
ب گەشتەكەن ل كوردستانن راببىت و
میرىن كورد ل سەر بەردەنەمەن د
بەرخودانىدا ھابىدت. ●

كۆ ل «جقاتەكى» كومبىن و بىرىادەك ئىكەنلىقى بىلەن، ل
سەر قى بناخەي هەزمازەك میرىن كوردان «يان ژى نۇونەرىن
وان» ل بەدىلىسىن كومبۇون^(۱۱) و دېتداراندا ئامازە ب ھەندەك ژ وان
میران ھاتىيە كىرن وەك: مەلك خەليل میرى حىنىكىيغا، شەرەف
بەگىن بەدىلىسى، داودد بەگىن میرى خىزانى، عەلى بەگىن
ساسۇنى، عەبدال بەگىن نەمران و مەلك بەگىن ھەكارى.
و تىدا بىرىادان كۆ: ل دەستپېكىن ھەر میرەك
كۆنترولىن ل سەر ميرگەها خوه بىكەت و ژ
ھەبۈونا سەفەويييان پاك بىكەت، ھەروەسا میرىن
كومبۇوى بەھەۋرا بىرىادان كۆ نامەيەكى بو
دەولەتا ئۆسمانى بەنیرن داکو ھارىكاريى ژ
بو وان رەوانە بىكەت. ھەروەسا داخوازكىن كۆ
سەرگەردىيەكىن ئۆسمانى سەرپەرشتىن ل سەر
كىريارىن لەشكەرى بىكەت «چونكۇ میرىن
كورد ژ بەر حەسۋەدىن كەس ب يَا كەسىن
ناكەت» و ئەف خالا دووماهىن ئامازەيە ژ بو
رېزەيا دووبەركىن دناف چەپەرى كورداندا.^(۱۲)

د نامەيەكى خوددا بو سۇلتانى ل
ناشەراستا ۱۵۱ بەدىلىسى داخواز كۆ كۆ
دەولەتا ئۆسمانى ھېرىشا خوه ل ڈى سەفەويييان
دەستپېكەت و ديار كۆ نە رى ل
ھەمبەرى سەنادىن ئىران و وەلاتىن عەجمەمان
خومش بۇويە و ج بەرىبەست و ئاستەنگ دېكى
واندا نەماينە، «لىن ئەگەر سۇلتان ئەقان
موجاھدان (مەبەستا وى میرىن كوردان) ل
زېر پەروبالىن خوه كومەنەكەت ل وى دەمى
دى شاھ ب رېكىا عراق و ئازەربايچانى ھېرىشى
سەر دياربەركىن كەت، و ئەگەر ھارىكاري ژ
بو موجاھدان گېرو بىبىت دى بەرمايىتن لەوازىن
قىزباشان بەيىز كەفن، ھەروەكول ئەقىن سالى
رووداى!». ^(۱۳)

ئىكەمین ڪارى بەدىلىسى دفى چوارچووقىدا ھنارتىن
نامە و قاسىدان ژ بو دەقەرتىن برا دوسىت و زىزە (شىن) و ستوون
(شە مدینان) بىو، د نامەيەكىيدا ژ مىرى برا دوسىت يووسف
بەگىن غازى قران ناقېرى دياربەر كۆ ئاھ ئىسماعىل زور لەواز
بۇويە و دنافىبەرا ۳-۲ ھزار زەلامان دەگەلدا ماينە و ئەم ژى زور
وەستىياتى و بىن مورال و بىن چەكىن.^(۱۴)

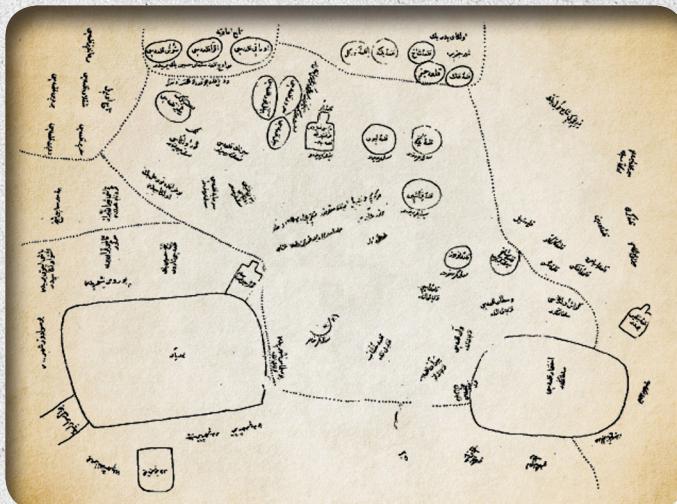
ھەروەسا بەدىلىسى كورى خوه ئەبۈلمەواھب ھنارتە
دەف میرىن بەھەدىنان سۇلتان حسى كورى سەيەھەدەن و
میرى سەبىد بەگىن سورانى و وان ژى دلسوزى و راستگوپىا
خوه بى دەولەتا ئۆسمانى ديار كىر.

ل سەر قى بناخەي سەرھەلدا ل ڈى ھەبۈونا قىزباشان
ل پەريا دەقەرىن كوردىستانى روودان و ھەر زوو سەرپەزگەھ
و كەلائىن سەفەويييان ھاتىنە ڙنافېر، لىن مەزىنلىن سەرگەفتىن
كوردان سەنادىن بازىرىي دياربەركىن بۇ كۆ وەك پايتەختىن
ھەممۇ كوردىستانى دەراتە لقەلەمدان.^(۱۵)

جهىن ئامازى يە كۆ ل دەستپېكىن ھەر ئېڭ ژ قان
سەرھەلدا ئان ب تەندا سەرى خوه بۇون و ھەماھەنگى و
ھەقكاري دنافبەرا واندا كىيم بۇو لەورا نەشيان بەرەۋامىن ب
خوراگىرىن بىلەن، ھەروەسا دەولەتا ئۆسمانى ژى ڙىمۇر مژۇولبۇونا
ب شەرى دەگەل ميرگەھا زولقەدمەر ل ۱۵۱۵ نەشيا بۇو ج
ھارىكارييان ژ بى میرىن كوردان بەنېرىت و ۋىن چەندىرى رى
ل ھەمبەر سەفەويييان خومش كر كۆ جارەك دى ھېرىشى
سەر كوردىستانى بىكەن و شاھ ئىسماعىلى سەرگەردىي خوه
قەرەخان ئۆستا جلو راسپارد كۆ دووبەر دياربەر كىر و دەقەرىن
دى يېن كوردىستان بىخىتە ل ڙىزى رەكىفا سەفەويييان و
ڙلاین خودقە قەپەخانى ب لەشكەرەكىن مەزىنچە ھېرىشى سەر
كوردىستانى كر و شىا بىگەھىتە بازىرىي دياربەركىن، ھەروەسا
بەرمايىن قىزباشان ب سەرپەزگاتىدا دورمىش خانى ل ئورفە،
میرىن، حىنىكىيغا، ھەربىوت و ئەرغۇنى ژى گەھىتنە ھېزىن
وى و دورپېچەكە توند دانا سەر بازىرىي دياربەركىن.^(۱۶)

ڙلاین خودقە بەدىلىسى زانى كۆ سەرگەفتىن ل
كوردىستانى بىجە نايتىت ئەگەر دوو گارىن گەنگە تەنجمام
نەدەت، يَا ئىكەن ئىكەنلىقىدا ھېزىن ڙىكەلاقىن كوردان ل
بن ئېڭ ئالا و يَا دووچى داخوازا ھارىكاري ژ دەولەتا ئۆسمانى،
و ڙىدىم ديار دەكەن كۆ بەدىلىسى داخواز ژ میرىن كوردان كر

لە سەرەتاي قان سەركەفتان ھېشتا دورپىچا قزباشان ل سەر بازىرى ئامەدى بەردەم بۇو، و دەولەتا سەفۇھى دەست بەنارتىن لەشكەران ژ بۇ ھارىكاريا بەرمايىن ھىزىن خوه ل كوردىستان كر، ھەروەسا دەولەتا ئۆسمانى ژى ج بەرسق ژ بو داخوازىيەن ميرىئىن كوردان نەبۇون، لەورا ھندەك ژ وان ژ سوزىن مەلا ئىدريسي بىئىن ئۆمىد بۇون و ھەولدان دووبارە پەيوەندىيەن بە دەولەتا سەفەھى داكو بەكەن و پاشتەقانىا خوه بۇ وى رابگەھەين داكو ب فى رەنگى خوه و ميرگەھەين خوه ژ تولىش كرنا قزباشان بېارىزىن، زلائىن خوه فە دەولەتا سەفۇھى ژى ئەھەف چەندە ب دەلىقىھە زانى و دەست ب راکىشانا كوردان بو لايىن خوه كر. مەلا ئىدريسي د نامەيەكا خوهدا بو سولتانى ل پايىزا ۱۵۱۵ ئامازە ب بىزازبۇونا خوه و ميرىئىن كورد ژ خەمسارىا دەولەتا ئۆسمانى دا و گوت: ھەرچەندە كو من چەندىن جاران دياركىري كو د ھەوارا مە بەپىن لەن «بارگاهىن جىهانپەنا ھەتا نوکە بەرسقا من نەدaiيە، قىچا چاقەرىيۈون درىئر بۇو و ميرىئىن كورد ژ خەمسارى و بىن دلوقانىا دەولەتى بىن ھىقى بۇونە و ھندەك ژ مىرەن سەرەتتۇو پەيوەندى و نەرماتىيەن دەكەن»^(۱۴) و بۇ ناموونە بەدىسى دياركەر كوشاد ئىسماعىيل شىايە ب «تەماعكىرنى» مير زاھد بەگىن ھەكارى يخاپىنىت وى بۇ لايىن خوه بىكىشىت، لەن ھەردوو كورپىن وى بىن مىرخاس مەلك بەگ و سەييد مەممەد بەگ ل دىزى



نەخشىن مەلا ئىدريسي بەدىسى
بۇ سولتان سەليمىن ئىتكى ۱۵۱۵.

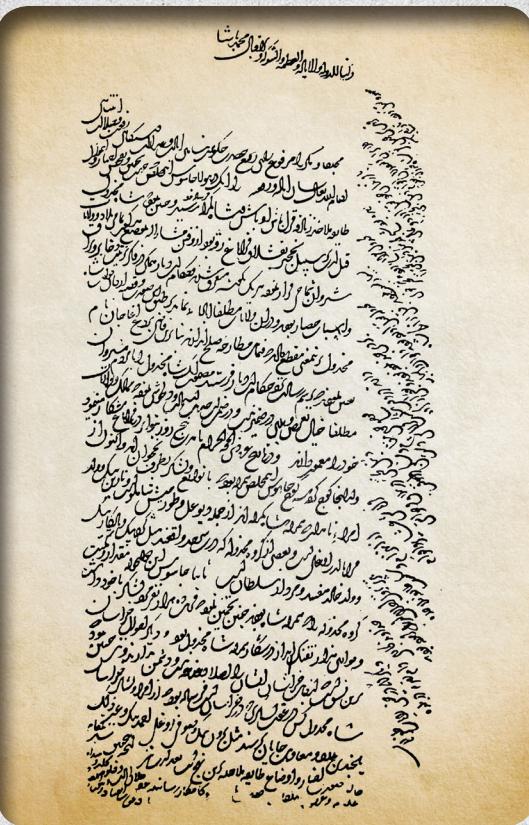
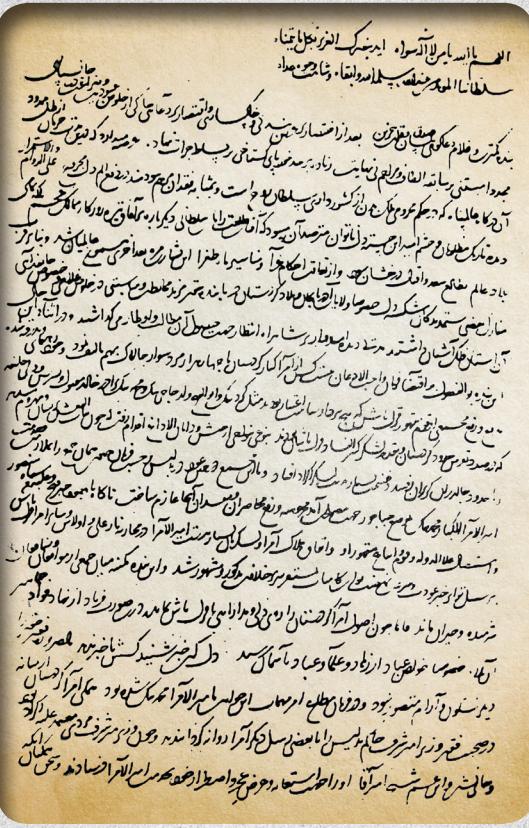
بابىن خوه رابۇونىه وېشتەقانىن دەولەتا ئۆسمانى نە. دەولەتا سەفۇھى ب فىن چەندى نەراوەستىا بەلکو ھەولدا كو مەلا ئىدريسي ب خوه ژى بۇ لايىن خوه بىكىشىت، دنامەيەكا خوددا بەدىسى بۇ سولتانى ديار كر كو «دەمىن ئەزىز دناف كوردىن براودىستىدا كەسەك ژ دیوانا شاهى ژ تەبرىزى ھاتە دەف من داكو من سەردا بېت (ئېرتىداد) بەكت»^(۱۵).

زىلى كومبۇونا ميرىئىن كورد مەلا ئىدريسي برىاردا كو ئەو ب خوب گەشتەكى ل كوردىستان راببىت و ميرىئىن دى يېن كورد ل سەر بەردەمەمەن د بەرخودانىيە ھانىبەت، و ھەشقەكارىي دنافبەرا واتدا پەيدا بىكت، و ئىيکەمین پىنگاڭاۋى ژ كوردىن براودىستى بۇو كود سەنگەمرى بەراهىن شەرىدا بۇون، و وي شىا پەيوەندىيەن ميرىئىن براودىست يووسف ئىسەنگەندر بەگى دكەل ميرى ستوونى ناسىر بەگى و ميرى سوران و كوردىن بابان و ميرى موکرى سارم بەگى خوش بەكت^(۱۶)، و ژ ئەنجامىن قىن ھەڤگەرنى ميرىئىن كورد شىيان لەشكەرەكى ۵۰۰۰ كەسىن قزباشان ب سەرەتكاتىيا شاھ ئىسماعىلى بخوه بشكىن^(۱۷). پاشى بەرەف دەقەرە بەھەدىنان و بوتان چوو و مير سولتان حسین و ميرى بوتان شاھ عەلى بەگى «سوز دان كو د گوھداريا خومدا ژ بۇ سولتانى راستىگو بن و ھەر جەھەكى دېن دەستەلەلاتا وانثە بىت خوتىبىا ئەينىي ب ناھىن سولتانى بەھىتە خواندن»^(۱۸). و ھەر وەك ژ نامەيەن مەلا ئىدريسي دەھىتە زانىن ئەمۇي بەرى قان روودانان ژى پەيوەندىيەن باش دكەل ھندەك ژ ميرىئىن كوردان ھەبۇون، بۇ ناموونە دنامەيەكىدا دىار دكەت كو ميرزادەھىي بوتان سەييد ئەحمد بەگ «وەكى كورى منه»، و دنامەيەكا دىدا

بەحسىن ميرى بەھەدىنان سولتان حسین دكەت و دېزىت «ئەمۇ ل جەن كورى منه و گوھداريا من دكەن»^(۱۹).

زلائىھەن دى فە ميرىئىن كورد يېن پشکدار د كومبۇونا بەدىلىسىدا دەست ب جىيە جىيەكىرنا برىارىن وى كرن و ھەر ئېلک ژ وان زلائىن خوه فە دەست ب دەركىرنا هيزىن قزباشان ژ دەقەرىن خوه كىن، ل بەدىلىسى مير شەرەفى شىا هيزىن قزباشان بشكىنەت

و ميرگەها خوه كونترول بەكت، ميرى حسن كىيغا مەلک خەللىي ژى بازىرى سېرىتىن ژ دەستەلەلاتا قزباشان ئازاد كر و ئەحمد بەگى زرقى شىا بازىرى مىفارقىنىن بستىنيت و ئەحمد بەگى مەردىسى دەستىن خوه دانان سەر ميرگەها ئاگىل و ميرى بوتان بەدر بەگى ھەمى دەقەرىن دنافبەرا جىزىرا بوتان و بازىرى موسلى داگىر كرن، و ميرى سوران ھەردوو بازىرىن ھەولىر و كەركۈوك ستابىن دەستان و مەلک بەگى ھەكارى ژى شىيا هيزىن قزباشان ژ وەستان و ئەختەمارى دەرىيختىت.^(۲۰)



ههروههک هاتیه دیارکرن دومهتا سهفموی دهست ب هناتنا پشتەهانیی بو هیزین خوه ل دیاریهکری کرن و حاکمن بهری یی بهدیسین (کورد بهگن شهرهفلو) دگەل حاکمین ئەرجیش و عادلجهواز وەندەک ژ کوردین سەر ب سەفویيانقە وەکو خالد بهگن پازوکی بەرهف ئامەدی برىکەفت، لى ئەف هیزە ل دەفرە ساری سول سەردەستی هیزین ئىكگرتیین کوردان ب سەروکاتیا میر شەرەف بەگی توشی شکەستنەکا مەن بوون^(۲۲)، دەپی شەربدا هیزین میرگەھین ساسون، حسنکیف، موکری، سەلماس، بوتان، ئاگیل، زرقی، مەردیسی، خیزان، سلیمانی، ئەتاق و خاچووک پشکدار بوون.^(۲۳) ههروهسا هیزەکا دی ل دەفرە شنگاری ژ هیزین هەمدان و کەلهور ب سەروکاتیا یەگان بەگ ل سەردەستی هیزین کوردان ب سەروکاتیا سەید ئەحمد بەگن بوختی و (ئەبولمهواھب) کوری مەلا ئیدریسی بهدیسی ب توندى توشی شکەستنی بوون.^(۲۴)

پشتی چاقەریبۇونەکا درېز ل ناقەراستا مەھەپەما ۹۲۲ مەش / سبات-ئادار ۱۵۱۶ بەرسقا سولتانی بو مەلا ئیدریسی گەھشت، ئەمی دنامەیەکا خومدا خودەحاليا خوه ب قى چەندى دیارکر و گوت: «ئەلەھەدوللە ل نیقا مەھەممى فەرمانا و تەشريفات ژ بو میرین کوردستانى هاتن، ئىدى پىدەن ئىنە کو ئەز ئىكۈئىک پەيەندىي ب وان بىكم و شيرەت و نەسيحەتان ل وان بىكم». ^(۲۵) دنامەيا سولتانيدا هاتبوو: «تە شەھەزابى د کاروبارىن میرتەن دیاریهکریدا ھەپە و تو روش و ناسناف و قەبارەيىن سەنچەقىن ھەر ئىك ژ وان دزانى...»، وباورى سولتانى ب مەلا ئیدریس تا وى رادەيىن بوبو كۆ كاغەزىن سېپى يېن موھرکری ژ بو وي هنارتىن و مەلا ئیدریس سەريشكى كر كو ئەم بەرائەت و مەرسوومان ب ناقى سولتانى بنقىسىت^(۲۶)، و سولتانى دیار كر كو: «پىدەنەيە د بەرائەت سولتانىدا ئاماڭىز ب رەوش سەنچەقا ھەر مىرەكى وجورى ئاراستەكرنا سەنچەقىن بەيىتە كرن، دگەل توماركىنا دانەيەكى ژ وان بەرائەتىن و قەبارى ئىقتاعان د دەفتەرەكى تايىەتدا» و ئەم دەفتەر ژ بو سولتانى بەيىتە هنارتىن.^(۲۷) د نامەيەکا خوددا مەلا ئیدریس دیاركىر كو پشتى هنارتىن فەرمان و تەشريفاتان ۴۰ میرین کوردستانى ل بەگلەرەكى ئامادە بوبىنه و سوز دايىنە كو خزمەتا دومەتىن بىمەن و «نەمە کوردین دنابېھرە هىلا ئامەد و مۇسۇلدا خزمەتكارىن دومەتىن، و ئەم کوردین د ھىلا مۇوسل ھەتا لورستان و نىزىكى شىرازى ژى سوز دايىنە كو ب ج رەنگان دوژمناتىا دومەتىن نەكەن و رى ل ھەمبەر دەرباسبۇونا قىلىباشان بو دیارىهکر و بەغدا بىگرن».^(۲۸)

جەن ئامازى يە كۆل دەستپىكىتەن
ئىڭ ژ ڭان سەرەلدانان بە تەنە سەرىنى
خۇو بۇون و ھەماھەنگى و ھەقكارى
دەنەقەرا واندا كىم بۇو لەورا نەشيان
بەردەۋامىيەت بە خوراگىرىتەن بەدن. ●



يابىسا
كۈزى مەلا
ئىيدىرىسى
بىدىلىسى

ب قى رەنگى قىزلىباش نەچار بۇون كۆ دوورىيېچى ل
سەر ئامەدى رابكەن و بەرق مىرىدىنىن قەكىشىن، و ل ئەگولانا
1516 شەرى قوچەسەر روودا كۆ بئىكىجارى ھەبۇونا قىزلىباشان
ل كوردستاننىن بىداوى ئىنا (٢٩) و ئەقە بەرھەمن خەباتا بەدىلىسى
زىو ئىكىگىرتىنەن چەپەرى كوردان و نىزىكىرنا وان ژ دەولەتتا
ئوسمانى بۇو.



مەدرەسمىيا
مەھەلا
ئىيدىرىسى
بىدىلىسى

پەرأويىز :

١. منشى قمى، قاضى احمد، خلاصە التوارىخ، تحقىق:
احسان اشراقى، داشكەن تەھران، (تەھران: ١٣٨٣ھش)، ص ١٠٠.
٢. مؤلف مجھول، تارىخ عالم ازاي صضوى، بە
کوشش: يىالله شەكرى، بىناد فەھنەك ایران، (د.م: ١٣٥٠ھش)، ص ١٢١.
٣. بىدىلىسى، المصدىر السابق، ص ٦٥٧.
٤. بو پىتل دور شەرى چالدىريان بىتىرە: پارسادوست،
مصدر پىشىن، ص ٤٣٢-٤١٨، Cilt.1، (١٤٣٢-١٤٣٤ھش)، s. 255-257.
٥. سعدالدين خوجە، تاج التوارىخ، طبعخانە عامرة،
(استانبول: ١٢٧٩)، ج ٢، ص ٢٩٩.
٦. بو نمۇونە شاد ئىسماعىلى جايىان سولتان ل بىدىلىسى
و دىيو سولتان روملو ل ھەكارى و يەشكەن بەك
تەكەلۇ ل جىزىرا بوتان دانان. بىتىرە: البىدىلىسى،
المصدىر السابق، ص ٦٥٧.
٧. عبدولحەممىد حوسىنى، بىتىج بەلكەنامى
مېزۇوى سەبارەت بە روزگارى جەنگى چالدىريان،
كۇفارى ئىين، سالى حموتم، سليمانى، ٢٠١٥، ل ٣٣٤.
٨. هەمان زىندر، ل ٣٣٥.
٩. محمد ھەممى صولاق زادە، صولاق زادە تارىخى،
مطبعة محمود بىك، (استانبول: ١٢٨٦ھق)، ص ٣٧٨.
١٠. نزار ایوب گولى، امارة ھەكارى فى العهد العثمانى،
(دهوك: ٢٠١٧)، ص ١٠٩.
١١. هەمان زىندر، ل ٣٣٩.
١٢. هەمان زىندر، ل ٣٤١-٣٣٢.
١٣. بىتىرە دەقىن ئامەيا وى بۇ سولتانى د: حوسىنى،
زىندىرى بەرى، ل ١٦.
١٤. Boeschoten, Evliya celebi in Diyarbekir,
E.J. BRILL, LEIDEN • NEW YORK,
1988, p.14.
١٥. بىتىرە دەقىن ئامەيا وى بۇ سولتانى د: حوسىنى،
زىندىرى بەرى، ل ١٧.
١٦. هەمان زىندر، ل ٣٧٨.
١٧. بىتىرە ئامەيا او ٣ يە مەلا ئىيدىرىسى بۇ سولتانى د:
حوسىنى، زىندىرى بەرى، ل ٣٧٨.
١٨. خوجە، المصدىر السابق، ص ٣٠٣.
١٩. هەمان زىندر، ص ١١٠.
٢٠. نەف جەننە د ئامەيدىكا وزىزى شەرەفخان بەكى
Ab- dullah Demir, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Osmanlı Devletine İltihaki, Köprü Dergisi, No.98, Bahar 2007, s.173-174.
٢١. Nazmi Sevgen, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Türk Beylikleri, Ayyildız Matbaasi, (Ankara: 1982), s.32.
٢٢. خوجە، المصدىر السابق، ج ٢، ص ٣٠٦: جزىدار زادە،
المصدىر السابق، ورقە: ٢٨٤.
٢٣. Genc, A.G.E, s. 162-163.
٢٤. منجم باشى، احمد بن لطف الله، جامع الدول،
نسخة مكتبة نور عثمانية، رقم: ٣١٧، ص ٣١٧؛
محمد بن محمد، نخبة التوارىخ والاخبار،
تقويمخانە عامرە، (استانبول: ١٢٧٦)، ص ٥٠.
٢٥. نامەيا ٢ يە مەلا ئىيدىرىسى بۇ سولتانى: حوسىنى،
زىندىرى بەرى، ل ٣٣٧.
٢٦. Nazmi Sevgen, A.G.E, s.30.
٢٧. بىتىرە دەقىن فەرمانان سولتانى د. خوجە، المصدىر
السابق، ج ٢، ص ٤٢٣-٤٢٢.
٢٨. بىتىرە ئامەيا يېتىجەم يە مەلا ئىيدىرىسى بۇ سولتانى
د: Vural Genc, A.G.E, s.190.
٢٩. منجم باشى، المصدىر السابق، ورقە: ٣١٧؛ محمد
بن محمد، المصدىر السابق، ص ٥٠.
٣٠. Demir, A.G.E, s. 168.